

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Κινητική Ενέργεια
Θεώρημα μεταβολής Κινητικής Ενέργειας

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Η τιμή της κινητικής ενέργειας εξαρτάται από τη μάζα του σώματος και από το πόσο γρήγορα κινείται, δηλαδή από την ταχύτητά του.

Δήμητρα Δουδουσάκη
Φυσική Α Λυκείου

Είδαμε στα προηγούμενα μαθήματα πως το **έργο είναι ενέργεια που μεταβιβάζεται**. Δεν μπορούμε, δηλαδή, να πούμε ότι ένα σώμα έχει έργο. Αν όμως σε σώμα μεταβιβάσουμε 10 Joule, μπορούμε να λέμε ότι το σώμα έχει ενέργεια 10 Joule περισσότερη. Υπάρχει δηλαδή η έννοια ενέργεια ενός σώματος η οποία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Μια μορφή τέτοιου είδους ενέργειας είναι η **κινητική ενέργεια**.

ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Ας δούμε ένα παράδειγμα. Σε έναν οριζόντιο δρόμο με ασημαντη τριβή βρίσκεται ένα αρχικά ακίνητο κουτί μάζας m . Το σπρώχνουμε έτσι ώστε αυτό να μετατοπίζεται κατά Δx και να αυξάνεται η ταχύτητά του μέχρι την τιμή U . Στο κουτί μεταβιβάζεται ενέργεια. Τη στιγμή που η ταχύτητά του είναι U το αντικείμενο έχει ενέργεια ίση με την ενέργεια που μεταβιβάστηκε σε αυτό. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι

κάθε κινούμενο αντικείμενο έχει κινητική ενέργεια.

Έτσι, κινητική ενέργεια έχει η κινούμενη σφαίρα του όπλου, το αυτοκίνητο που τρέχει στο δρόμο, το ψάρι που κολυμπάει στη θάλασσα, το νερό που κυλάει στην κοίτη ενός ποταμού, ο άνεμος που φυσάει πάνω από τη θάλασσα, ο περιστρεφόμενος κάδος του πλυντηρίου, η μέλισσα που πετάει... ακόμη και η γη που κινείται στο διάστημα.

Στη φυσική της Α Λυκείου, δεν θα ασχοληθούμε καθόλου με τις περιστροφικές κινήσεις.

Η τιμή της κινητικής ενέργειας εξαρτάται από τη **μάζα** του σώματος και από το πόσο γρήγορα κινείται, δηλαδή από την **ταχύτητά** του. Αν το κινούμενο σώμα είναι **υλικό σημείο** ή **σώμα σε μεταφορική κίνηση** ισχύει:

$$\text{ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ} = \frac{1}{2} \text{ΜΑΖΑ} \times (\text{ΤΑΧΥΤΗΤΑ})^2$$

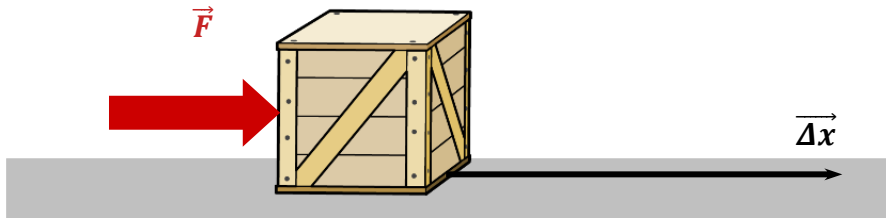
ή

$$K = \frac{1}{2} m v^2$$

Όταν ένα σώμα έχει κινητική ενέργεια, μπορεί να μεταβιβάσει ενέργεια σε ένα άλλο σώμα. Για παράδειγμα νερό που κυλάει μπορεί να μεταβιβάσει ενέργεια στον τροχό ενός νερόμυλου και ο άνεμος που φυσάει μπορεί να μεταβιβάσει ενέργεια στο ιστιοφόρο.

Πώς όμως καταλήξαμε σε αυτήν την μαθηματική σχέση και όχι σε κάποια άλλη;

Μπορούμε να την αποδείξουμε εύκολα στην ειδική περίπτωση που η δύναμη που μεταβιβάζει ενέργεια στο σώμα **είναι σταθερή**. Ας υποθέσουμε, λοιπόν, πως έχουμε ένα σώμα **μάζας m** , αρχικά **ακίνητο**, στο οποίο δρα σταθερή οριζόντια **δύναμη μέτρου F** , που το μετατοπίζει κατά **Δx** . Το σώμα θα αποκτήσει σταθερή επιτάχυνση μέτρου **$a = F/m$** και η ταχύτητά του θα αυξηθεί και θα γίνει **U** .

Η κίνηση είναι **Ευθύγραμμη Ομαλά Μεταβαλλόμενη**, άρα ισχύουν οι σχέσεις:

$$F = m \cdot a \quad (1)$$

$$U = at \quad (2)$$

$$\Delta x = \frac{1}{2}at^2 \quad (3)$$

Το έργο της δύναμης F θα είναι

$$W_F = F \cdot \Delta x$$

$$\Leftrightarrow W_F = (ma) \cdot \Delta x$$

$$\stackrel{(3)}{\Leftrightarrow} W_F = ma \cdot \frac{1}{2}at^2$$

$$\Leftrightarrow W_F = \frac{1}{2}m(at)^2$$

Χρησιμοποιώντας τη σχέση (2) για την ταχύτητα, καταλήγουμε στη σχέση της κινητικής ενέργειας

$$W_F = \frac{1}{2}mU^2$$

Αφού το σώμα απέκτησε ταχύτητα U από τη δράση της δύναμης F , το έργο της F είναι ίσο με την ενέργεια που απέκτησε το σώμα λόγω της κίνησής του, την Κινητική Ενέργεια K . Επομένως

$$K = \frac{1}{2}mU^2$$

Τι συμβαίνει όμως όταν η αρχική ταχύτητα δεν είναι μηδέν; Ας γενικεύσουμε τα συμπεράσματά μας.

ΕΡΓΟ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Ας θεωρήσουμε ένα σώμα **μάζας** μέτρου m και **αρχικής ταχύτητας** μέτρου U_0 στο οποίο ασκείται συνολική σταθερή οριζόντια **δύναμη** μέτρου F και μετατοπίζεται κατά Δx . Τότε, όπως και πριν, το σώμα θα αποκτήσει σταθερή επιτάχυνση μέτρου a και η ταχύτητά του θα γίνει U .

Οι εξισώσεις της ευθύγραμμης ομαλά μεταβαλλόμενης κίνησης είναι:

$$a = F/m \quad (4)$$

$$U = U_0 + at \quad (5)$$

$$\Delta x = U_0 t + \frac{1}{2} at^2 \quad (6)$$

$$W_F = F \cdot \Delta x \quad (7)$$

Από την σχέση (5) έχουμε

$$t = \frac{U - U_0}{a}$$

και αντικαθιστώντας στη σχέση (6)

$$\Delta x = U_0 \frac{U - U_0}{a} + \frac{1}{2} a \frac{(U - U_0)^2}{a^2}$$

$$\Leftrightarrow \Delta x = \frac{2U_0 U - 2U_0^2 + U_0^2 - 2U_0 U + U^2}{2a}$$

$$\Leftrightarrow \Delta x = \frac{U^2 - U_0^2}{2a}$$

$$\stackrel{(4)}{\Leftrightarrow} \Delta x = \frac{1}{2} \cdot \frac{U^2 - U_0^2}{\frac{F}{m}}$$

$$\Leftrightarrow \Delta x = \frac{1}{2} m \frac{U^2 - U_0^2}{F}$$

$$\Leftrightarrow F \cdot \Delta x = \frac{1}{2} m U^2 - \frac{1}{2} m U_0^2$$

$$\stackrel{(7)}{\Leftrightarrow} W_F = \frac{1}{2} m U^2 - \frac{1}{2} m U_0^2$$

όπως είδαμε παραπάνω, η ποσότητα $\frac{1}{2}mU^2$ είναι η **κινητική ενέργεια** (K) ενός σώματος που κινείται με **ταχύτητα** U και έχει **μάζα** m . Άρα η παραπάνω σχέση γράφεται:

$$W = K_{\text{τελική}} - K_{\text{αρχική}} \Leftrightarrow W = \Delta K$$

Η σχέση αυτή ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες ένα σώμα σταθερής μάζας δέχεται σταθερή ή μεταβλητή δύναμη. Πρόκειται για το **ΘΕΩΡΗΜΑ ΕΡΓΟΥ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ** ή **Θεώρημα Μεταβολής της Κινητικής Ενέργειας** (Θ.Μ.Κ.Ε.).

Το **Θεώρημα μεταβολής κινητικής ενέργειας** διατυπώνεται ως εξής:

Η μεταβολή της κινητικής ενέργειας ενός σώματος ισούται με το συνολικό έργο των δυνάμεων που δρουν στο σώμα.

Παρατήρηση: Το συνολικό έργο των δυνάμεων που δρουν στο σώμα είναι το αλγεβρικό άθροισμα των έργων καθεμίας δύναμης που δρα στο σώμα. Αποδεικνύεται ότι αυτό ισούται με το έργο της συνισταμένης δύναμης ΣF .

$$W_{ολ} = W_{F_1} + W_{F_2} + \dots + W_{F_n} = W_{\Sigma F}$$